

**Рекомендація CM / Rec (2021) 2 Комітету міністрів державам-членам
про заходи проти торгівлі товарами, що використовуються для
смертної кари, катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що
принижують гідність, поведень чи покарань**

(Прийнято Комітетом міністрів 31 березня 2021 року
на 1400-му засіданні Заступників міністрів)

Комітет міністрів, згідно з положеннями статті 15b Статуту Ради Європи
(ETS № 1),

Беручи до уваги, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між
її державами-членами, зокрема, шляхом пропаганди спільних стандартів та
здійснення діяльності у галузі прав людини;

Нагадуючи про обов'язок держав-членів забезпечити кожному, хто
знаходиться під їх юрисдикцією, права та свободи, визначені Європейською
конвенцією з прав людини (ETS № 5) та протоколами до неї;

Підтверджуючи свою непохитну прихильність до скасування смертної
кари відповідно до Протоколу № 6 (ETS № 114) та Протоколу № 13 (ETS №
187) до Європейської конвенції з прав людини;

Нагадуючи про зобов'язання держав-членів забороняти катування та
нелюдське або таке, що принижує гідність, поведження чи покарання
відповідно до статті 3 Європейської конвенції з прав людини, Європейської
конвенції про запобігання катуванням та нелюдському або такому, що
принижує гідність, поведженню або покаранню (ETS № 126) і Конвенції ООН
проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують
гідність, поведження чи покарання та Факультативного протоколу до неї;

Підкреслюючи велике значення початкової та постійної підготовки
працівників правоохоронних органів з належного використання засобів безпеки,
відповідно до міжнародних та регіональних стандартів прав людини, і, як
наслідок, необхідність запобігати проведенню тренінгів з питань жорстокої
практики, яка суперечить цим нормам стандартів;

Беручи до уваги юриспруденцію Європейського суду з прав людини та стандарти, розроблені Європейським комітетом з питань запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню щодо використання певного правоохоронного обладнання та пристроїв;

Посилаючись на Рекомендацію 2123 (2018) Парламентської Асамблеї „Посилення міжнародних норм проти торгівлі товарами, що використовуються для катувань та смертної кари”, яка вимагала технічних вказівок щодо встановлення та впровадження ефективного регуляторного режиму;

Беручи до уваги: і. Резолюції Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй А / RES / 74/143 "Катування та інші жорстокі, нелюдські або такі, що принижують гідність, поводження або покарання", та А / RES / 73/304 "На шляху до торгівлі без катувань: вивчення можливості, обсягу та параметрів можливих спільних міжнародних стандартів", а також подальший звіт Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй А / 74/969, в якому було встановлено, що більшість держав-респондентів висловилися за підтримку встановлення спільних міжнародних стандартів, і що більшість висловилися за юридично зобов'язуючий документ, що встановлює заходи щодо контролю та обмеження торгівлі товарами, що використовуються для смертної кари, катувань та інших форм жорстокого поводження; іі. Регламент (ЄС) 2019/125 Європейського Парламенту та Ради від 16 січня 2019 року щодо торгівлі певними товарами, які можуть бути використані для смертної кари, катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, поводжень чи покарань; та ііі. керівні принципи Організації Об'єднаних Націй з питань бізнесу та прав людини - впровадження в рамках Організації Об'єднаних Націй принципів “Захист, повага та засоби захисту”;

Нагадуючи Рекомендацію СМ / Rec (2016) 3 Комітету міністрів державам-членам щодо прав людини та бізнесу, яка підкреслює необхідність забезпечити, щоб підприємства, що знаходяться в юрисдикціях держав-членів, не торгували товарами, які не мають практичного використання, крім як застосування смертної кари, катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, поводжень чи покарань у третіх країнах;

Підкреслюючи зацікавленість у встановленні на основі ряду варіантів багатосторонньо узгоджених спільних міжнародних стандартів щодо торгівлі жорстоким, нелюдським або таким, що принижує гідність, обладнанням, а також правоохоронним обладнанням та зброєю та іншими відповідними товарами, які можуть бути використані для смертної кари, катування та інших

жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поведження чи покарання;

Глибоко стурбований тим фактом, що певне обладнання та товари, практичне використання яких є лише для катувань та інших жорстоких, нелюдських та таких, що принижують гідність, видів поведження чи покарання, можуть вироблятися, рекламуватися або продаватися в державах-членах Ради Європи, в тому числі на європейських торгових ярмарках або на веб-сайтах європейських компаній та компаній, що базуються в Європі,

Рекомендує урядам держав-членів:

1. регулярно переглядати своє національне законодавство та практику, пов'язану з торгівлею товарами, які за своєю суттю є образливими, а також товарами, які можуть бути зловживані для смертної кари, катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поведжень чи покарань, з метою переконатись, що вони відповідають заходам, викладеним у додатку до цієї рекомендації;

2. забезпечити належними засобами та діями широке розповсюдження принципів, викладених у додатку до цієї рекомендації, серед компетентних органів, зокрема тих, що здійснюють та контролюють регулювання торгівлі товарами, які можуть бути використані для смертної кари, тортур та інші жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поведження чи покарання, зокрема національних інституцій з прав людини, національних превентивних механізмів, інститутів омбудсмена, відповідних профспілок, організацій громадянського суспільства, компаній, що виробляють, просувають та передають правоохоронне обладнання та інші відповідні товари, такі як деяка фармацевтична хімія та компаній, що організують та проводять торгові ярмарки, а також інших відповідних фізичних та юридичних осіб, що проживають на території держав-членів;

3. вивчити в Комітеті міністрів виконання цієї рекомендації не пізніше п'яти років після її прийняття.

Додаток до Рекомендації СМ / Rec (2021) 2

1. Заходи щодо торгівлі жорстокими за своєю суттю товарами та обладнанням

1.1. Державам-членам слід забезпечити встановлення та впровадження національних правових рамок та адміністративних заходів, що забороняють

імпорт, експорт та транзит обладнання та товарів, а також надання технічної допомоги та навчання стосовно такого обладнання та товарів, які не мають практичного використання, крім як застосування смертної кари, катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поведжень чи покарань.

1.2 Держави-члени повинні запобігати та забороняти ввезення, вивезення або транзит, від, до або через їх юрисдикцію товарів та обладнання, зазначених у списку, згаданому в параграфі 1.3, який не має жодного практичного використання, крім як накладення смертної кари, тортур та іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. Окрім того, посередництво всіма такими товарами та обладнанням громадянами або компаніями держав-членів повинно бути заборонено незалежно від їх походження. Як виняток, держави-члени можуть дозволити ввезення, вивезення або транзит товарів та обладнання, зазначених у списку, згаданому в параграфі 1.3, якщо можна довести, що такі товари будуть використовуватися виключно для публічної демонстрації в музеї з огляду на їх історичне значення.

1.3. Держави-члени повинні скласти перелік заборонених товарів та обладнання, який повинен щонайменше включати категорії, зазначені в Додатку 1. Список повинен регулярно переглядатися та оновлюватися з метою врахування змін у розробці та характеру використання такого обладнання, а також зміни на міжнародних ринках.

1.4. Держави-члени повинні знищити будь-який запас обладнання та товарів, зазначених у переліку, згаданому в параграфі 1.3, який залишається під їх юрисдикцією, якщо він не використовується виключно для публічної демонстрації в музеї з огляду на їх історичне значення.

1.5. Держави-члени повинні забезпечити заборону реклами обладнання та товарів, зазначених у пункті 1.3, будь-якими способами, включаючи інформаційні комунікаційні технології та Інтернет, телебачення, радіо, у друкованих виданнях та на ярмарках.

1.6. Надання технічної допомоги, пов'язаної з будь-якими забороненими товарами та обладнанням, включаючи будь-яку технічну підтримку, пов'язану з ремонтом, розробкою, виготовленням, випробуванням, технічним обслуговуванням, складанням або будь-яким іншим технічним обслуговуванням, повинно бути заборонено, за винятком процедур, призначених для збереження в музеї. Така допомога може мати форму інструктажу, поради, навчальної діяльності та передачі знань чи навичок. Крім

того, повинна бути заборонена підготовка з використання будь-яких заборонених товарів та обладнання.

1.7. Держави-члени повинні забезпечити існування ефективних, пропорційних та переконливих санкцій за діяльність, що порушує заборони, згадані в пунктах 1.2, 1.5 та 1.6.

2. Заходи щодо експорту та транзиту певних фармацевтичних хімікатів

2.1. Держави-члени повинні регулювати та ліцензувати експорт та транзит певних фармацевтичних хімічних речовин, щоб гарантувати, що вони не будуть передані для використання у смертельних ін'єкціях у державах, які все ще застосовують смертну кару. Дії держав-членів не повинні обмежувати торгівлю такими хімічними речовинами для медичних, ветеринарних або інших законних цілей.

2.2. Регламент повинен включати ті фармацевтичні хімічні речовини, що перелічені в Додатку 2, і перелік повинен регулярно переглядатися та, за необхідності, оновлюватися, щоб врахувати зміни у виробництві, торгівлі та використанні таких хімікатів.

2.3. Держави-члени повинні забезпечити існування ефективних, пропорційних та переконливих санкцій за діяльність, що порушує правила, згадані в параграфі 2.1.

3. Заходи щодо торгівлі правоохоронними товарами та обладнанням

3.1. Держави-члени повинні встановити ефективні національні заходи контролю експорту та транзиту щодо правоохоронних товарів та обладнання, які можуть мати законну функцію при використанні таким чином, що відповідає міжнародним та регіональним стандартам прав людини та іншим відповідним стандартам щодо застосування сили, але які можуть бути зловживані правоохоронними органами та іншими посадовими особами для катування та іншого нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. Такі заходи можуть включати:

3.1.1. контроль експорту та транзиту таких товарів та обладнання через систему ліцензування, як це передбачено у пункті 3.2;

3.1.2. встановлення переліку контрольованих товарів та обладнання, який повинен щонайменше включати категорії, зазначені в Додатку 3. Список повинен регулярно переглядатися з метою врахування змін у розвитку та

характеру використання таких товарів та обладнання, такі як зміни на своїх міжнародних ринках;

3.1.3. контроль за наданням технічної допомоги та навчання з використання товарів та обладнання, зазначених у пункті 3.1.2;

3.1.4. контроль за наданням брокерських послуг, пов'язаних з товарами та обладнанням, зазначеними у пункті 3.1.2;

3.1.5. забезпечення існування ефективних, пропорційних та стримуючих санкцій за діяльність, що порушує заходи контролю, викладені в пунктах 3.1.1, 3.1.3 та 3.1.4.

3.2. Держави-члени повинні встановити ефективні національні заходи щодо ліцензування товарів та обладнання, зазначених у пункті 3.1, такі як:

3.2.1. ліцензування, для кожного конкретного випадку, експорту товарів та обладнання, зазначених у пункті 3.1.2. Відповідний ліцензійний дозвіл слід видавати лише за умови надання детальної заяви від потенційного експортера, яка включає сертифікат кінцевого використання або еквівалентне офіційне письмове завірення від або про передбачуваного одержувача з детальною інформацією про характер та обсяг товарів, кінцевого споживача та характер використання за призначенням. Ліцензія не потрібна для експорту до третіх країн, якщо товари та обладнання повинні використовуватись військовим або цивільним персоналом держави-члена, яка бере участь у миротворчій операції або операції з врегулювання криз ООН або регіональної організації в третій країні відповідної країни або в рамках операції, заснованої на домовленостях між державами-членами та третіми країнами у галузі оборони, для використання персоналом відповідної держави-члена. Відповідні органи повинні перевірити, чи виконана ця умова. До такої перевірки експорт не здійснюється;

3.2.2. забезпечення того, щоб оцінка експортних ліцензій або заявок на транзит включала оцінку ризику, що товари та обладнання, на які посилається параграф 3.1.2. будуть перенаправлені або використані для катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, поведень чи покарань. Оцінка повинна враховувати відповідні рішення міжнародних судів та інформацію, надану компетентними авторитетними міжнародними та національними органами щодо використання та регулювання товарів та обладнання пропонованими кінцевими споживачами; інша відповідна інформація, яка може бути взята до уваги, включає рішення національних судів, звіти чи іншу інформацію, підготовлену організаціями громадянського

суспільства, та інформацію про обмеження експорту товарів та обладнання, зазначених у Додатках 1 та 3, застосовувані країною призначення;

3.2.3. забезпечення відмови у видачі ліцензії на експорт, коли є обґрунтовані підстави вважати, що обладнання та товари, на які подано заявку, будуть використані для катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, поведень чи покарань;

3.2.4. анулювання ліцензії на поточний експорт, якщо є обґрунтовані підстави вважати, що товари та обладнання, що передаються, використовувались, використовуються або ризикують бути використані для катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, поведень чи покарань, або коли переадресація таких товарів і обладнання ймовірна;

3.2.5. забезпечення транзиту товарів та обладнання, зазначених у пункті 3.1.2. забороняється, коли особа, організація чи орган, що виконує транзит, знає, що будь-яка частина партії таких товарів та обладнання призначена для використання для катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, поведень чи покарань;

3.2.6. ведення обліку всіх експортних ліцензій, дозволів на транзит, дозволів на посередницькі послуги, відповідну технічну допомогу та навчання;

3.2.7. публікація щорічного національного звіту про діяльність, що містить інформацію про кількість отриманих заявок, товарів та країн, яких стосуються ці заявки, та прийнятих рішень щодо цих заявок;

3.2.8. обмін інформацією з державами-членами Ради Європи щодо рішень про ліцензування (кількість заявок, тип товарів та обладнання та зацікавлених країн) та, якщо це можливо, фактичний експорт.

4. Обмін та розповсюдження інформації, співпраця

Держави-члени повинні використовувати онлайн-платформу Ради Європи з прав людини та бізнесу для обміну інформацією та обміну передовою практикою, зокрема, щодо розповсюдження відповідного національного законодавства та пов'язаних з ними адміністративних процедур, щоб сприяти як ефективному національному впровадженню заходів, так і перехресному прикордонному співробітництву. Платформа та пов'язані із нею заходи можуть сприяти поширенню інформації серед ділових кіл та інших ключових зацікавлених сторін з метою підвищення обізнаності про їх відповідні

зобов'язання та механізми та заходи, встановлені для регулювання торгівлі правоохоронним обладнанням та відповідними товарами з метою запобігання їх використанню для смертної кари, катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поведжень чи покарань.

5. Підтримка країн, що не є членами

5.1. Держави-члени повинні заохочувати держави, що не є членами, застосовувати такі заходи, як викладені в цій рекомендації та інших відповідних міжнародних стандартах, що регулюють торгівлю правоохоронними товарами та обладнанням, з метою запобігання їх використанню для смертної кари, катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поведжень чи покарань, зокрема шляхом розвитку партнерських відносин або надання інших форм підтримки у впровадженні цих стандартів.

5.2. Держави-члени повинні надавати консультації та підтримку державам, що не є членами ЄС, які бажають посилити свій регулятивний режим щодо торгівлі правоохоронними товарами та обладнанням, щоб запобігти їх використанню для смертної кари, катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поведжень чи покарань.

5.3. Держави-члени повинні надавати інформацію через свої дипломатичні чи консульські представництва в країнах, що не є членами, щодо наслідків для прав людини торгівлі товарами та обладнанням, які можуть бути використані для катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поведжень чи покарань.

6. Діяльність в інших міжнародних організаціях

6.1. Держави-члени повинні сприяти заходам на відповідних міжнародних форумах проти торгівлі товарами, що використовуються для смертної кари, катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поведжень чи покарань. Особливу увагу слід приділити процесам Організації Об'єднаних Націй, спрямованих на вивчення доцільності та обсягу низки варіантів встановлення спільних міжнародних стандартів у цій галузі, зокрема юридично зобов'язуючого документа.

6.2. Якщо вони ще цього не зробили, держави-члени повинні приєднатися до Альянсу за вільну від тортур торгівлю та використовувати глобальну мережу координаційних центрів Альянсу для обміну інформацією та найкращою практикою та, де це доречно, надання або отримання технічної допомоги з питань розробки та впровадження відповідного національного законодавства.

Додаток 1

Список заборонених за своєю суттю жорстоких товарів та обладнання

Жорстокі за своєю суттю товари та обладнання, що включають, але не обмежуючись ними:

i. шибениці, гільйотини, лопаті для гільйотин, газові камери, електричні стільці та автоматичні системи смертельного впорскування, призначені для смертної кари;

ii. манжети для великих пальців, манжети, великі гвинти, штанги; манжети для утримання людей, призначені для кріплення до стіни, підлоги або стелі; обтяжені утримувачі ніг; ланцюги, що складаються з кайданів з перекладиною або обтяжених утримувачів для ніг, утримуючих крісел та дощок/ліжок з металевими обмежувачами; ліжка в клітці та сітки;

iii. шипи з палицями або палиці та щити з металевими шипами, батоги, що складаються з декількох батогів або ременів, або мають один або кілька батогів або ременів, оснащених колочками, гачками, шипами, металевим дротом або подібними предметами, що посилюють вплив батогів або ременів;

iv. пристрої, що носяться на тілі, такі як ремені, рукави та манжети, призначені для стримування людей шляхом ураження електричним струмом.

Додаток 2

Перелік фармацевтичних хімічних речовин, що використовуються для виконання смертельних ін'єкцій

Продукти, які можуть бути використані для кари людей за допомогою летальної ін'єкції, а саме:

Барбітуратні анестетики короткої та середньої дії, включаючи, але не обмежуючись ними:

i. amobarbital (CAS RN 57-43-2);

- ii. amobarbital sodium salt (CAS RN 64-43-7);
- iii. pentobarbital (CAS RN 76-74-4);
- iv. pentobarbital sodium salt (CAS 57-33-0);
- v. secobarbital (CAS RN 76-73-3);
- vi. secobarbital sodium salt (CAS RN 309-43-3);
- vii. thiopental (CAS RN 76-75-5);
- viii. thiopental sodium salt (CAS RN 71-73-8), також відома як thiopentone sodium;
- ix. продукти, що містять один із знеболюючих засобів, перелічених під наркозом барбітурату короткої та проміжної дії.

Додаток 3

Перелік контрольованих товарів та обладнання

Контрольовані товари та обладнання, включаючи, але не обмежуючись ними:

- i. кайдани, ланцюги, капюшони, окремі манжети або кільця, оснащені запірним механізмом, що мають внутрішню окружність, що перевищує 165 мм, коли храповик зачеплений на останній виїмці, що входить у запірний механізм;
- ii. переносна електророзрядна зброя, яка може націлювати лише одну особу при кожному ураженні електричним струмом, включаючи, але не обмежуючись ними, електричні ударні кийки, щити від електрошоку, електрошокери та дротики для удару електричним струмом, а також комплекти, що містять основні компоненти для складання таких портативних пристроїв електророзрядної зброї;
- iii. фіксовану або монтовану електророзрядну зброю, що охоплює широку територію і може бути націлена електричним струмом на кількох осіб;
- iv. хімічні засоби боротьби з масовими заворушеннями (RCA), які використовуються для цілей встановлення правопорядку, такі як:
 - a. 2-Chlorobenzylidenemalonitrile (CS) (CAS 2698- 41-1);

- b. 2-Chloroacetophenone (CN) (CAS 532-27-4);
- c. Dibenz-(b,f)-1,4-oxazepine, (CR) (CAS 257-07-8);
- d. N-Nonanoylmorpholine, (MPA) (CAS 5299-64-9);
- e. Oleoresin capsicum (OC) (CAS RN 8023-77-6);
- f. Pelargonic acid vanillylamide (PAVA) (CAS RN 2444-46-4);
- v. обладнання для розповсюдження RCA, націлене на одну особу або розповсюдження обмеженої дози на невеликій території;
- vi. фіксоване обладнання для розповсюдження RCA, призначене для розповсюдження обмеженої дози RCA на невеликій ділянці всередині будівлі;
- vii. обладнання для розсіювання RCA, призначене для розповсюдження RCA на широкій території, включаючи водяні гармати.

Примітка

Пояснювальний меморандум, що міститься у документі CM (2021) 22-add3final, був прийнятий Керівним комітетом з прав людини (CDDH) електронною процедурою 28 січня 2021 року після його 93-го засідання (14-16 грудня 2020 року) з огляду на публікацію Рекомендація CM / Rec (2021) 2 Комітету міністрів державам-членам щодо заходів проти торгівлі товарами, що використовуються для смертної кари, катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поведень чи покарань. [1]

Приймаючи рекомендацію на своєму 1400-му засіданні, 31 березня 2021 р., Заступники міністрів взяли до уваги Пояснювальний меморандум.

[1] На основі схваленої схеми Бюро CDDH та інформації, наданої державами-членами, експерт-консультант д-р Майкл КРОУЛІ (Бредфордський університет / Фонд досліджень Омега) разом із Секретаріатом підготували техніко-економічне обґрунтування, яке було обговорено CDDH на своєму 91-му засіданні (18-21 червня 2019 р.) та прийнятому на його 92-му засіданні (26-29 листопада 2019 р.). Дослідження висвітлило поточну ситуацію щодо цього виду торгівлі та існуючі національні та міжнародні правові реакції та запропонувало заходи щодо посилення міжнародних норм відповідно до рекомендації Ради Європи. 12 лютого 2020 року Комітет міністрів дав зелене світло для підготовки такої рекомендації. Згодом CDDH призначив двох національних доповідачів, а саме пані Ніколу ВЕНЦЕЛЬ (Німеччина) та пана Чанаку ВІКРЕМАЗІНГЕ

(Великобританія) для підготовки проекту рекомендації та Пояснювального меморандуму у співпраці з консультантом та секретаріатом.